

DE LOCO EMENDANDO ALEXANDRI APHRODISIENSIS LIBRI
DE FATO

De fato 27, p. 51.21 sqq. Th¹:

διὸ πρὸ μὲν τοῦ τὴν ἀρετὴν ἔχειν τόνδε τινὰ ἀληθὲς ἦν τὸ ἐνδέχεσθαι καὶ μὴ γενέσθαι τοιοῦτον, ὃ δὲ τοιοῦτον γίνεται, τοῦτο καὶ γενόμενον ἀληθὲς οὕτως λέγειν γεγονέναι. Εἰ μὲν οὖν ἦν ἐκ γενετῆς ὁ φρόνιμος τοιοῦτος κτλ.

Abhinc duos annos, cum de hoc loco in hac ephemeride² fusius dissere-rem, tribus lenissimis mutationibus adhibitis reponendum conieci ὁ<ς> δὲ τοιοῦτος γίνεται, τοῦτο<ν> καὶ γενόμενον ἀληθὲς οὕτως λέγειν γεγονέναι. Nam generis variatio τόνδε τινὰ (masc.) ... ὁ κτλ. (neut.) inepta suspectaque mihi videbatur, quia, sicut colon πρὸ μὲν ... γενέσθαι τοιοῦτον, ita membrum ὃ δὲ τοιοῦτον γίνεται ... γεγονέναι tantum ad homines pertinet: Alexander enim disputat de hominibus qui boni fiunt et de virtute hominum propria, id est, ut ex insequenti ambitu verborum (εἰ μὲν οὖν ἦν ἐκ γενετῆς ὁ φρόνιμος τοιοῦτος κτλ.) apparet, de φρονήσει³. Non tamen infitior neutrum pro masculino a scriptoribus Graecis interdum poni⁴. Itaque generis variatio τόνδε τινὰ ... ὁ κτλ., quamquam dura, per se forsitan tolerabilis esset. Nunc malim ὁ<τε> δὲ τοιοῦτος γίνεται, τοῦτο<ν> καὶ γενόμενον ἀληθὲς οὕτως λέγειν γεγονέναι, conlata simillima sententia quam Alexander paulo ante scripsit (p. 51.13-16 Th), ὃ δ' αὐτὸς καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν λόγος· καὶ γὰρ τῶν τεχνιτῶν ἕκαστος πρὸ μὲν τοῦ τὴν τέχνην ἔχειν εἶχεν καὶ τοῦ μὴ γενέσθαι τὴν⁵ ἐξουσίαν, γενόμενος δὲ οὐκέτ'

¹ Libri *De fato* textum, qui nititur codice Veneto Marc. Gr. 258, a quo cetera manuscripta originem ducunt, et versione Latina Guillelmo de Moerbeka fortasse tribuenda, e qua lucrari lectiones aliquot possumus codicis Graeci nunc deperditi, Veneto, ut videtur, antiquioris, ex editione depromo quam Petrus Th(illet), vir de Alexandro Aphrodisiensi optime meritus, Parisiis nostrae aetatis anno 1984 publici iuris fecit.

² "Prometheus" 38, 2012, 252.

³ Τὴν φρόνησιν virtutem esse hominis propriam Alexander aperte dicit in *De fato* 37, p. 74.9 sqq. Th: οὐ γὰρ τὰς αὐτὰς ἀρετὰς οἷόν τε λέγειν εἶναι τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν. Οὐτε γὰρ ἄλλως ἀληθὲς τὸ τὰς τῶν τοσοῦτον ἀλλήλων κατὰ τὴν φύσιν διεστώτων τὰς αὐτὰς τελειότητάς τε καὶ ἀρετὰς λέγειν ... ἀνθρώπου δὲ ἡ φρόνησις ἀρετὴ, ἥ ἐστιν, ὥς φασιν, ἐπιστήμη ποιητέων τε καὶ οὐ ποιητέων.

⁴ Vide, sis, F. Blass - A. Debrunner, *Grammatik des neutestamentlichen Griechisch*, bearb. von F. Rehkopf, Göttingen 2001¹⁸, 115, § 138.1: "das Neutrum bezieht sich zuweilen auf Personen, wenn es nicht auf die Individuen, sondern auf eine generelle Eigenschaft ankommt".

⁵ De μὴ γενέσθαι <τοιοῦτος> τὴν scribendo cogitavi, sed fortasse nihil supplendum, conl. Pl. *Meno*. 89b 1: εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίγνοντο, ubi post οἱ ἀγαθοὶ subauditur ἀγαθοὶ (vel τοιοῦτοι), aliter atque in *Meno*. 89c 1, quo codices praebent οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθοὶ

ἔσται κύριος τοῦ μὴ γεγονέναι τε καὶ εἶναι τοιοῦτος, unde patet, opinor, etiam in perihodo bimembri de qua agimus subiectum coli particulam δέ continentis idem esse debere quod coli continentis μὲν.

Florentiae

GIOVANNI ZAGO

ABSTRACT.

Conjectures on the text of a passage in the *De fato* of Alexander of Aphrodisias (27, p. 51.21 ff. Thillet), with an occasional supplement in Clement of Alexandria, *strom.* 1.34.1.

KEYWORDS.

Alexander of Aphrodisias, *De fato*, textual conjectures.

γίγνονται. Cfr. etiam [Pl.] *De virtute*, 376a 1-2: φύσει οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται ἄνδρες; Clem. Al. *strom.* 1.34.1 St. (*SVF* 3.225, p. 52.29-30 ab Arnim): οὐ γὰρ φύσει, μαθήσει δὲ οἱ καλοὶ κάγαθοὶ γίνονται, καθάπερ <οἱ> [addidi] ἰατροὶ καὶ κυβερνήται.